

Ilgtspēja - fakti, nevis solījumi

Avoti: Business Reporter un FSC International

*FSC pārstāve Marija Vovro uzskata, ka uzticami dati par ilgtspēju šobrīd ir izšķiroši svarīgi.

Pašreizējā ilgtspējas situācijā vairs nepietiek ar vispārīgiem solījumiem. Investori, kontrolējošās institūcijas un patērētāji vēlas, lai organizācijas sniegtu konkrētus pierādījumus tam, ka tās pilda savus solījumus. Turklāt viņi vēlas, lai šie pierādījumi būtu izmērāmi, pārbaudāmi un pārredzami.

Tomēr pārāk bieži uzņēmumu ilgtspējas pārskati balstās uz vispārīgiem vidējiem rādītājiem un aplēsēm, nevis uz konkrētiem pierādījumiem no reālās dzīves. Tas rada šaubas par apgalvojumiem vai, vēl ļaunāk, apsūdzības par t.s. „*greenwashing*”. Lai saglabātu uzticību un veicinātu reālu progresu, uzņēmumiem ir jādemonstrē ietekme, ko pastāvīgi apstiprina neatkarīga šī procesa apstiprināšana – validācija.

Tas nav viegls uzdevums tādā nestabilā tirgus situācijā, kurā mainās regulējumi, piegādes ķēdes saskaras ar traucējumiem un termiņi reti kad ir skaidri. Piemēram, Eiropas lēmums atlikt prasību ieviešanu saskaņā ar Direktīvu par uzņēmumu ilgtspējas ziņošanu bija domāts, lai uzņēmumi iegūtu laiku. Tā vietā šis lēmums radīja vēl lielāku nenoteiktību, un uzņēmumiem tagad ir jārēķinās ar mainīgiem mērķiem, plānojot atbilstību un ziņošanu. Šādā vidē vēl svarīgāk kļūst ticami pierādīt virzību. Uzņēmumi var samazināt nenoteiktību, balstot savus ilgtspējas apgalvojumus uz pārbaudāmiem datiem un pārredzamām mērīšanas sistēmām.

Lai sniegtu ticamus pierādījumus, organizācijām nepieciešami uzticami rīki, kas pārredzami un saprotami mēra, pārbauda un paziņo rezultātus. Tas nozīmē uzticamu datu avotu izmantošanu, kas saista uzņēmuma darbības ar izmērāmu ietekmi, piemēram, oglekļa uzkrāšanu, bioloģisko daudzveidību vai ūdens regulāciju, un nodrošina, ka šie rezultāti tiek neatkarīgi pārbaudīti un ir viegli saprotami.

Kāpēc uzticamība ir svarīga

Starptautiskās ilgtspējas standartu padomes (*ISSB*) standarti tiek pieņemti 36 jurisdikcijās visā pasaulē, 17 no tām ir pabeigušas prasību izstrādi, bet pārējās gatavojas to ieviešanai. Tas liecina par skaidru globālu pārmaiņu: ilgtspējas pārskatu sniegšana kļūst par pamata prasību un būtisku ilgtermiņa uzņēmējdarbības panākumu sastāvdaļu.

Uzticamība ilgtspējas pārskatu sniegšanā ir kas vairāk nekā tikai skaitļu uzrādīšana, - tā ir saistīta arī ar datu pārredzamību un neatkarību. Uzņēmumiem ir jāatklāj ne tikai tas, kā to darbība ietekmē dabu, bet arī tas, kā vides izmaiņas var ietekmēt ilgtermiņa finanšu noturību. Šāda pieeja ļauj tiem izprast un pārvaldīt šīs savstarpējās saiknes, – aizsargājot vērtību, samazinot risku un stiprinot uzņēmējdarbības stabilitāti nākotnē. Pieaugot atklātības regulējumam, kontrolējošo iestāžu un patērētāju prasībām, jautājums nav par to, vai uzņēmumiem pašiem ir nepieciešami ticami pierādījumi, bet gan par to, kā tie šos pierādījumus iesniedz.

Šī nepieciešamība pēc uzticamas un noturīgas pārskatu sniegšanas jau ietekmē uzņēmumu rīcību. *Workiva* 2025. gada vadītāju aptaujas rezultāti par integrēto pārskatu sniegšanu ilustrē šo pārmaiņu. Aptaujā, kurā piedalījās 1600 uzņēmumu vadītāji no visas pasaules, 85 % norādīja, ka plāno turpināt atklāt informāciju par ilgtspējību neatkarīgi no regulatīvajām izmaiņām un 97 % piekrita, ka pārlicinoša pārskatu sniegšana nodrošina konkurences priekšrocības. Vēstījums ir skaidrs: pierādījumi atmaksājas.

Trūkumi un izaicinājumi ilgtspējas datos

Lai gan uzņēmumu ilgtspējas saistības ir strauji pieaugušas, to reālās ietekmes pierādīšana joprojām ir liels izaicinājums. Ziņojumi pārāk bieži balstās uz abstraktu modelēšanu, nevis uz pārbaudītiem datiem konkrētos projektos, tādējādi apgrūtinot rezultātu saistīšanu ar reālām pārmaiņām cilvēkiem, kopienām un ekosistēmām.

Carbon Disclosure Project (CDP) uzsver šo “dzīvotspējas plaisu”. Tas parādīja, ka mazāk nekā 40 % uzņēmumu ir visaptverošs pārskats par savām emisijām visā vērtības ķēdē, jo īpaši tajā jomā, kas bieži veido lielāko daļu no to ietekmes uz vidi. Bez šīs

izsekojamības rādītāji var šķist abstrakti, neskaidri vai pat maldinoši.

Neatkarīgie novērotāji pauž līdzīgu satraukumu, jo jaunākajā Korporatīvās klimata atbildības apkopojumā tika novērtēti 20 no pasaules lielākajiem uzņēmumiem un konstatēts, ka nevienam no tiem nav pilnībā ticama klimata stratēģija. Lielākā daļa tika novērtēti kā slikti vai ļoti slikti, un pat t.s. ambiciozākajiem uzņēmumiem neizdevās sasniegt apjomu un ātrumu, kas nepieciešams, lai paliktu Parīzes nolīguma 1,5 °C trajektorijā.

Tādu pašu spriedzi atspoguļo arī investīciju apskats. *Pasaules investīciju Ziņojums 2024* liecina, ka ilgtspējīgo finanšu tirgi 2023. gadā auga, taču joprojām ir redzamas palēnināšanās pazīmes, un uzticamības problēmas bremzē attīstības tempu. Un, lai gan globālā zaļā ekonomika atgūvās, sasniedzot 7,2 triljonu ASV dolāru tirgus kapitalizāciju, uzticība joprojām ievērojami atpaliek no mērķiem.

Uzticamība darbībā

Uzticamiem pierādījumiem jāatbilst četriem galvenajiem kritērijiem: tiem jābūt izmērāmiem, atkārtojamiem, salīdzināmiem un saprotamiem. Iedrošinoši ir tas, ka sistēmas, kas to nodrošina, sāk veidoties. Tādi regulējumi kā *CSRD*, *TNFD*, *ISSB* un *IFRS*, kā arī nozarei specifiski rīki palīdz padarīt piegādes ķēdes datus izmērāmus, pārredzamus un pārbaudāmus.

Tikpat svarīgi ir tas, ka uzticami pierādījumi ļauj pieņemt labākus biznesa lēmumus. Kad uzņēmumi saprot, kā to darbība ietekmē mežus, tie var novirzīt resursus tur, kur tiek radīta vislielākā ietekme, nevis izkliedēt pūles pārāk plaši. Tāpēc tādas iniciatīvas kā Dabas saistīto finanšu atklājumu darba grupa (*TNFD*) un *ANO Atbildīgu investīciju principos* nākotnes stratēģijās liek stingru, datus balstītu riska pārvaldību.

Tomēr atbilstība ir tikai instruments, - svarīgāka ir organizācijas faktiskā ietekme uz dabu. Uzticama atskaitīšanās būtu jāparāda, kā uzņēmumi ietekmē dabu un ir atkarīgi no tās, vienlaikus atbalstot veselīgas ekosistēmas, ņemot vērā dabas kapitālu, pārvaldot resursu riskus un veicinot ilgtspējīgu ražošanu. Piemēram, ekosistēmu pakalpojumu standarti nodrošina strukturētus veidus, kā kvantificēt ietekmi uz oglekļa bilanci,

bioloģisko daudzveidību, augsni, ūdeni, atpūtu un visas sabiedrības labumu.

Jau parādās praktiski risinājumi: piemēram, *FSC Verified Impact* ļauj pārbaudīt izmērītos rezultātus šajās jomās FSC sistēmā sertificētos mežos. Galvenā priekšrocība ir tā, ka šie rādītāji ir gatavi revīzijai, samazinot nepieciešamību pēc papildu vērtējuma, kas bieži vien ir nepieciešams, izmantojot trešo pušu piegādātāju datus.

Šādu pārbaudītu rezultātu izcelšana, - vai tas būtu saglabāto mežu hektāru skaits, aizsargāto sugu skaits vai atbalstīto kopienu projektu skaits, palīdz uzņēmumiem parādīt savu ieguldījumu noturīgās ekosistēmās. Tas ir būtiski ne tikai planētai, bet arī pašiem uzņēmumiem, jo samazina riskus resursiem un reputācijai, vienlaikus veidojot uzticību regulatīvajām iestādēm, investoriem un patērētājiem.

Tagad ir laiks rīkoties

Tā kā tirgi kļūst arvien sarežģītāki un pieaug gaidas, ilgtspējas un finanšu datu integrēšana ir kļuvusi par misijas kritisku uzdevumu. Finanšu direktori un ilgtspējas direktori, kuri izmanto vienotu pieeju, var veidot organizācijas, kas ir noturīgas, pārredzamas un gatavas nākotnei. Mūsdienu pasaulē ilgtspēju vairs nevar novērtēt tikai pēc mērķiem. Svarīga ir uzticamība: spēja ar uzticamiem un pārredzamiem datiem pierādīt, ka saistības pārvēršas mērāmā ietekmē.

Būdamas pārredzamas un daloties ar ticamiem pierādījumiem par savu rīcību, organizācijas var parādīt, kā tās palīdz aizsargāt mežus, saglabāt bioloģisko daudzveidību un stiprināt kopienas un ekosistēmas, no kurām ir atkarīga gan sabiedrība, gan uzņēmējdarbība.

** Marija Vovro ir Klimata un ekosistēmu pakalpojumu programmas vadītāja FSC International*